

Келемен Андріана Василівна

директор Карпатського інституту підприємництва Вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

м. Хуст, Україна

andrianakel@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0003-0780-7459>

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У найбільш загальному контексті педагогічна культура майбутніх соціальних працівників передбачає наявність ціннісного відношення до клієнтів та своїх колег, а також сформоване вміння будувати свої відносини з оточуючими на основі толерантних міжособистісних взаємин у сприятливому комунікативному середовищі. Тому нині актуалізується проблема створення такого освітнього середовища у ЗВО, у якому майбутні фахівці матимуть змогу виявити і реалізувати своє ціннісне відношення у ситуаціях міжособистісної взаємодії. Як наслідок, перед вищою освітою стоїть завдання виховати такого фахівця, що спроможний творчо мислити, вільно орієнтуватись в професійних реаліях, вибудовуючи власну поведінку. Особливої актуальності ця проблема набуває в період докорінних перетворень в соціальній сфері, зламу старих концепцій реалізації соціальної політики, утвердження гуманних взаємовідносин у професійній діяльності соціального працівника.

Наголосимо на тому, що професійне становлення майбутніх соціальних працівників перебуває у безпосередній залежності від рівня сформованості у них педагогічної культури. Тому навчальним закладам належить роль провідних соціальних інститутів, які зобов'язані сприяти її формуванню. Як засвідчують С. Калаур [3] та І. Мельничук [5], серед великого спектру педагогічних технологій, які спрямовані на професійне вдосконалення майбутніх фахівців соціальної сфери у цілому та на формування у них педагогічної культури, найбільш оптимальним є інтерактивне навчання, позаяк воно є особистісно-орієнтованим, рефлексивним, має діалогічне підґрунтя і реалізується через вплив безпосереднього соціального оточення. Саме в умовах інтерактивного навчання забезпечується налагодження паритетної взаємодії викладача і студентів під час формування педагогічної культури.

У ході практичної діяльності ми розвивали у студентів певні вміння: ведення діалогу, емпатійно спілкуватися і слухати, впевнено висловлювати свої погляди; об'єктивно розв'язувати проблемні питання й розуміти позицію своїх співрозмовників чи опонентів; використовувати ефективні моделі та стратегії конструктивного розв'язання конфліктів.

З цією метою в процесі підготовки майбутніх соціальних працівників у Карпатському інституті підприємництва Вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ми застосовували на заняттях інтерактивні методи навчання. У практичній площині були використані рекомендації Д. Бондареві [1], Н. Волкової [2], В. Мельник [4], а також власні методичні розробки, які дали змогу майбутнім соціальним працівникам:

- опанувати вміння вирішувати непорозуміння і долати суперечності шляхом спілкування (діалоги, тематичні диспути, ігри);

- ознайомитися з особливостями та ризиком участі в конфліктних ситуаціях, надаючи, таким чином, можливість кожному контролювати свою поведінку (організація та проведення тренінгів);

- самостійно ініціювати моделювання професійних ситуацій, пов'язаних із наявністю конфліктів, з метою пошуку оптимальних варіантів їх розв'язання за умови дотримання толерантної поведінки (проектування, моделювання і розв'язування професійних ситуацій).

У ході виконання інтерактивних вправ, розв'язання професійних ситуацій, проведення дискусій, диспутів, дебатів студенти переконувались, що педагогічна культура – професійно необхідна особистісна якість майбутнього соціального працівника, який постійно перебуває у комунікативному контакті як з клієнтами, так і зі своїми колегами. Зокрема, такий метод інтерактивного навчання, як тренінг, ми спрямовували на здобуття знань, умінь і навичок, корекцію та формування установок, що необхідні для успішного спілкування у різних сферах професійної діяльності. Завдяки тренінгу студенти краще усвідомлювали свої помилки, у них розвивалася здатність адекватно оцінювати себе, відбувалося зняття бар'єрів спілкування і руйнація стереотипів, які перешкоджають продуктивному спілкуванню.

Таким чином, оскільки педагогічна культура відображає рівень психолого-педагогічної підготовки студентів у ЗВО, нині потребують вдосконалення форми і методи комунікативної взаємодії на основі цілеспрямованого використання інтерактивних методів навчання.

Список використаної літератури

1. Бондарева Д. І. Методичні аспекти розробки та проведення навчального тренінгу студентів у вищій професійній школі. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2005. №6. С.48–58.
2. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навч-метод. посіб. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
3. Калаур С. М. Вдосконалення інтерактивного освітнього середовища засобами інформаційних технологій під час формування у майбутніх фахівців соціальної сфери готовності до розв'язання конфліктів у професійній діяльності. *Вісник Запорізького національного університету*: зб. наук. праць. Сер.: Педагогічні науки. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2016. № 1. С. 111–121.
4. Мельник В. В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації *Управління школою*. 2006. № 23 (133). С.15–35.
5. Мельничук І. М. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2010. 328 с.

Козубовська Ірина Василівна

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м.Ужгород, Україна
kozub@hotmail.com

Шикітка Галина Миколаївна

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м.Ужгород, Україна
ms.galina682@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ПРО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК АДАПТАЦІЇ І СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Відомо, що термін «адаптація» запозичений з латинської мови і означає пристосування [1, с.10]. Низька адаптивність або її відсутність характеризуються терміном «деадаптація». Розрізняють різні види адаптації, проте зазвичай вони взаємозв'язані. Наприклад, психологічна адаптація особистості в суспільстві відбувається завдяки таким психологічним механізмам, як рефлексія, ідентифікація, емпатія тощо. Соціальна адаптація – процес пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи стосунків із соціальними об'єктами, інтеграція особистості в соціальні групи, діяльність щодо освоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища. Як слушно відзначає О.Безпалько, без психологічної адаптації соціальна була б неможливою [2, с.8].

Соціально-психологічна адаптація особистості – це складний, багаторівневий і ієрархічно організований процес взаємодії особистості й соціального середовища, що приводить до реалізації внутрішньо особистісного потенціалу в конкретних умовах життєдіяльності, це процес об'єктивних і суб'єктивних відносин, узгодження й зміни властивостей, що спілкуються систем. Процес соціально-психологічної адаптації особистості, соціальної групи повинен аналізуватися з позиції єдності особистісної й інституціона-

льної сторін. З однієї, як універсальний процес пристосування людей у соціумі, який визначається інституціональним рівнем і об'єктивує відносини середовища й особистості за допомогою активної діяльності. З іншого боку, адаптація є внутрішньо мотивований процес, який спонукає людину до активної діяльності, зберігаючи в ній соціальне. Отже, адаптація виступає у якості процесу пристосування (соціальний феномен), і специфічного стану особистості: домагань-очікувань, ціннісних орієнтації, настроїв. У результаті закладених можливостей, людина забезпечує собі значну незалежність від навколишнього середовища, надає своїй діяльності конструктивного характеру, що змінює як саму поведінку людини, так і навколишнє середовище.

Адаптація має відношення до евристичних, емоційно-почуттєвих, вербально-комунікативних, ціннісно-орієнтаційних, інституційно-організаційних та інших компонентів взаємодії суб'єкта й середовища. Відбувається перетворення його внутрішнього світу, реалізація прихованих потенцій, що допомагають повноцінно включитися в процеси соціальної адаптації як активної особистості.

Аналізуючи сутність понять адаптації й соціалізації, відзначимо, що в науковому співтоваристві існують різні думки щодо співвідношення, зв'язків та